קיצור עניני מקום הקבורה

חשבונות שונות בבחירת מקום קבורה

The Concise Guide to Choosing a Burial Place

להכרעה למעשה יש לעשות שאלת חכם

When making an actual decision, it is recommended to consult with a rabbinic advisor

REVIEWED & APPROVED BY

RAV YAAKOV FORCHHEIMER LAKEWOOD, NJ

RABBI ELCHONON ZOHN FOUNDING PRESIDENT, NASCK: THE NATIONAL ASSOCIATION OF CHEVRA KADISHA

הג"ר יעקב אפרים הכהן פארכהיימער שליט"א, מו"ץ בק"ק ליקוואוד יצ"ו

והרב אלחנן זאהן שליט"א, מייסד ומנהל אירגון חברה קדישא

עברו על כל התוכן והסכימו לפרסמו

מצות קבורה, איסור לינה והוצאה מהעיר

א. מצוה מן התורה לקבור מתו בקרקע [קבור תקברנו (דברים כ"א, כ"ג)] והמבטל זה עובר גם בלא תעשה [לא תלין (שם)] (עי' טור יו"ד שס"ב, א').

ב. איסור חמור לשרוף את המת (עי' מנחת חינוך מצוה קמ"ו, י"ז, אחיעזר ח"ג ע"ב, ד', גשר החיים ח"א ט"ז, ט', שו"ת מנחת אלעזר ב', ל"ד, אג"מ יו"ד ח"ד נ"ו).

ג. כתוב בשו"ע שאין מוציאין מת מעירו כשיש שם בית הקברות (יו"ד שס"ג, ב' ועיי"ש בש"ך סק"ד ובהגהות רעק"א), אמנם להוליכו לארץ ישראל או למקום קבורת אבותיו או משום מצוה לשמוע לדברי המת, מותר (שם). וה"ה כשמשערין שרצונו ליקבר באיזה מקום כגון אצל בני קהילתו. אמנם בגשר החיים (פכ"ז ט', ג') כתוב שנוהגין שלא להקפיד על זה, וכעין זה כתוב בבדי השלחן (סד"ה אין עיי"ש).

ד. יש אומרים שאין מוציאין מת מארץ ישראל לחוץ לארץ אפילו באורח שבא לארץ ישראל לימים אחדים ויש לו בעירו קבר משפחתי וגם קבר קנוי שם בשבילו, אם מת בארץ ישראל אין מוציאין אלא נקבר שם (גשר החיים שם ט', ב').

The Mitzvah of Burial, The Prohibition against Leaving a Body Overnight or Removing it from the City

1. It is a mitzvah from the Torah to bury the deceased in the ground [*Kavor tikbirenu* (*Devarim* 21:23)]. One who violates this also transgresses a *mitzvas lo sa'aseh* (negative commandment) [*Lo salin* (*ibid.*)].

2. It is a severe transgression to cremate a body.

3. It is written in the *Shulchan Aruch* that the deceased should not be removed from the city [in which he passed away] if there is a cemetery located there, except to bring him to Eretz Yisrael or to the place where his parents are buried or to fulfill the mitzvah of following the wishes of the deceased. In such cases it is permitted to remove the body. The same is true when we assume the deceased wished to be buried in a particular place, such as with his *kehillah* (community). That being said, the *Gesher Hachayim* writes that the custom is not to be particular about this restriction, and the *Badei Hashulchan* writes similarly.

4. There are those who say that the deceased should not be transported from Eretz Yisrael to another place outside of Eretz Yisrael. This applies even to a guest who was visiting Eretz Yisrael for a few days when he passed away and has a family plot in his own city in which a burial site was purchased for him; if he died in Eretz Yisrael, he should not be removed, but should be buried there.

© All rights reserved

The Mitzvah to Fulfill the Wishes of the Deceased; Who is Responsible for the Burial

5. It is a worthy *minhag* (custom) for every person to purchase and fully pay for a suitable burial plot for himself.

6. If one did not buy a burial plot for himself, any funds necessary for his burial needs are taken from his inheritance.

7. If the deceased did not leave an inheritance, a rabbinic authority should be consulted regarding whether the children and other relatives are obligated to pay for his burial.

8. If the deceased instructed to be buried in a specific place and that place is appropriate for him, his request should be followed.

9. If it is necessary to pay extra in order to fulfill the deceased's will regarding his burial, we don't say it's a mitzvah to do so if the inheritance is not sufficient to fulfill the will. However, it is a *chessed* to the deceased to fulfill his will even in this case.

10. A husband is obligated to pay for his wife's burial, but a wife is not obligated to pay for the burial of her husband; rather, he is buried using *tzedakah* funds [if necessary].

מצוה לקיים דברי המת ועל מי מוטל האחריות לקוברו

ה. מנהג כשר לכל חי לקנות קרקע הנרצה בכסף מלא (ספר החיים [לרבי חיים אחי המהר"ל] ב', ח', נטעי גבריאל ע"ה, ד', ועי' ויק"ר ה', ה').

ו. כשלא קנה בעצמו, מוציאין מן הירושה כל צרכי קבורתו (יו"ד שמ"ח, ב').

ז. אם לא השאיר ירושה יש לימלך עם מורה הוראה אם יש חיוב על הבנים ושאר קרובים לשלם. (ע' בדי השלחן שמ"ח סק"י, פתחי חושן ח"ט פ"ג הערה כ', דברי סופרים שנ"ז, א' עמק דבר סקכ"ז).

ח. אם צוה לקברו באיזה מקום הראוי לו שומעין לו (ע"פ יו"ד שס"ג, ב', ועי' אג"מ יו"ד ח"ב קנ"ב סד"ה הנה זה).

ט. אם צריכים לשלם יותר כדי לקיים צוואתו בענין הקבורה, לא אמרינן מצוה לקיים דברי המת אם אין הירושה מספקת לקיים הצוואה (ע' פתחי חושן שם פ"ד הערה פ"ז). ומכל מקום חסד הוא למת לקיים צוואתו אף בכהאי גוונא.

י. בעל מחויב לשלם בעד קבורת אשתו (שו"ע אבן העזר פ"ט, א'), ואין אשה מחויבת לשלם בעד קבורת בעלה אלא נקבר מקופת צדקה (רמ"א שם קי"ח, י"ח).

The Benefit of Being Buried with One's Ancestors

11. It is pleasing for a person to be buried near his ancestors. Some only consider it near if there is nothing separating them, and some say near means within 4 *amos* (6-8 feet) of one another. Some say within the same vicinity is sufficient, and some say within the same cemetery is sufficient.

12. There is discussion regarding whether this only applies to being buried next to one's father, or if this also includes the rest of one's relatives.

13. There are those who say that in a case in which if the deceased will be buried near his relatives it will be difficult for his family to visit and *daven* at the grave, it is better for him to be buried in a different place. This is because the deceased experiences great pleasure from those who visit the gravesite. A *halachic* authority should be consulted.

מעלת קברי אבותיו

יא. נוח לאדם ליקבר אצל אבותיו (ירושלמי מו"ק ב', ד', יו"ד שם, א'). י"א דהיינו דוקא כשאין הפסק ביניהם, וי"א דוקא תוך ד' אמות, וי"א באותו שכונה, וי"א דכל שיקבר באותה בית הקברות חשיב קברי אבותיו (נשמת ישראל סי' ב' פ"ג עמ' פ"ב).

יב. יש דנין אם זה דוקא בן אצל אביו או גם שאר קרובים (עי' שו"ת מלמד להועיל יו"ד קי"ט, ואג"מ יו"ד ח"א רל"ו ורל"ח).

יג. יש אומרים שבאופן שאם יקבר אצל אבותיו יהיה קשה לבני המשפחה לפקוד ולהתפלל אצלו, עדיף ליקבר במקום אחר (ציוני הלכה עמ' קי"ח), שהנאה גדולה יש למתים כשפוקדם (ספר חסידים סי' ת"נ). ויש לימלך עם מורה הוראה.

© All rights reserved

The Benefits of Burial in Eretz Yisrael and Related Matters

14. There are opinions in *Chazal* (our Rabbis) that there is a great advantage to being buried in Eretz Yisrael and that its earth atones [for one's sins].

15. There are opinions in *Chazal* that it's not worthwhile to transport the deceased to Eretz Yisrael, and therefore many pious individuals are particular that the deceased should be buried in his own place, outside of Eretz Yisrael.

16. There are those who say that the Rabbis are not in favor of expending significant sums to transport the deceased to Eretz Yisrael, and even if someone is very wealthy, it is better for him to donate to a yeshivah or to poor people as a merit for the deceased, in place of bringing the body to Eretz Yisrael.

    But there are cases when it does not cost that much more to be bring the body up to Eretz Yisrael.

17. It is commonly accepted that it is greatly beneficial to be buried on Har Hazeisim.

    In *Sefer Chesed L'Avraham* it is written that there is a great benefit to being buried in Chevron or Tzefas.

18. There is an advantage to being buried in a place of Torah, as such a place has the merit of Torah.

מעלת קברי ארץ ישראל והמסתעף

יד. יש דעות בחז"ל (כתובות קי"א, א', מו"ק כ"ה, א', ירושלמי כלאים ט', ג', ועוד) שמעלה גדולה היא ליקבר בארץ ישראל ועפרו מכפרת (יו"ד שם, שו"ת דברי יואל יו"ד סי' פ"ה).

טו. ויש דעות בחז"ל שלא כדאי להעלות מתו לארץ ישראל (ירושלמי שם, וכן בזוה"ק פ' ויחי רכ"ו, א'), ולכן הרבה חסידים ואנשי מעשה מקפידים שהמת יקבר במקומו בחו"ל (עי' שו"ת מנחת יצחק ז', קל"ו).

טז. יש אומרים שאין רוח חכמים נוחה מזה שמוציאין הוצאות גדולות להוליך לארץ ישראל (הגר"מ פיינשטיין והגרי"א הענקין זצ"ל הובא בשו"ת גבורות אליהו יו"ד קס"ד), ואף כשיש מעות הרבה יש אומרים שעדיף ליתן לישיבות או לעניים לזכות הנפטר במקום להעלותו לארץ ישראל (שם קס"ב, שמושה של תורה עמ' קס"ג וקס"ו בשם הח"ח והאחיעזר זצ"ל). אך יש מקרים שאינו עולה כל כך יותר להעלות לארץ ישראל.

יז. מנהג העולם להחשיב מעלה גדולה ליקבר בהר הזיתים, (עי' שו"ת שבט הלוי ח"ה קפ"ה, ג' ונשמת ישראל שם). ובס' חסד לאברהם (ג', י"ג) כתב שיש מעלה מיוחדת ליקבר בחברון, וכן כתב גם על צפת [עיי"ש].

יח. יש מעלה ליקבר במקום תורה שיש שם זכות התורה (כתובות שם, ורש"י ד"ה אלא, שו"ת דברי יואל שם אות י"ב).

Other Matters Relating to Proper Respect in Burial

19. It is proper to bury a woman next to her husband. Regarding a second marriage, one should consult a *halachic* authority.

20. It is an honor for the deceased to be buried near a *tzaddik* (righteous person) [see below, #29, that this is only if he is worthy of this], but the heirs shouldn't expend great sums of money to facilitate this.

21. There is a benefit to being buried in a cemetery where there are many graves, so that at the time of *techiyas hameisim* (the resurrection of the dead) the verse, "*B'rov am hadras Melech*" – (a vast assembly brings greater glory to Hashem) will be fulfilled.

שאר עניני כבוד בקבורה

יט. ראוי לקבור אשה אצל בעלה (מעבר יבק שפת אמת פ"ט, ועי' יו"ד שם ג' וד'), ולענין זיווג שני ימלך עם מורה הוראה (עי' שדי חמד אבלות ק"ע, גשר החיים שם ז', ב', ואג"מ יו"ד ח"ב קנ"ג).

כ. יש כבוד למת ליקבר אצל צדיק [ועי' להלן אות כט שדוקא אם הוא ראוי לכך], אבל אין ליורשים להשקיע כסף רב לזה (ציוני הלכה עמ' קט"ו וקט"ז, ועי' יו"ד שס"ב, ה').

כא. יש מעלה ליקבר בבית הקברות שיש בו הרבה קברים, שבזמן תחיית המתים יתקיים "ברב עם הדרת מלך" (משלי י"ד, כ"ח) (שו"ת המבי"ט ב', כ"ח).

© All rights reserved

22. There is a benefit to being buried in a cemetery in which there are innumerable graves, as the wording of the *berachah* (that is said upon entering a cemetery) is then particularly appropriate. As it says: "that He knows the number of all of you [those buried here]," while we do not.

23. It is customary to bury a *kohen* at the border of the cemetery in order that his relatives [who are *kohanim*] should not become *tamei* (impure) from the graves of others when they bury him, and also, so that it should be easy for them to visit his grave.

כב. יש מעלה ליקבר בבית הקברות שיש בו הרבה קברים, אין מספר, שרק בהם שייכא נוסח הברכה [שאומרים כשנכנסים לבית הקברות] "והוא יודע מספר כלכם" ולא אנחנו (שם).

כג. המנהג לקבור כהן בסוף בית הקברות כדי שלא יטמאו קרוביו [הכהנים] בקברות אחרים כשקוברים אותו (אג"מ יו"ד ח"א רמ"ב ע"פ יו"ד שע"ג, ז'). ועוד, כדי שיהא נוח להם לבקרו.

Caution with Places and Manners of Disgracing the Deceased

זהירות ממקומות ואופני בזיון המת

24. Enemies should not be buried next to one another.

25. A Jew should not be buried in a non-Jewish cemetery.

26. A *rasha* (evildoer) should be buried only next to a *rasha* that is on his level.

27. One should be vigilant not to bury someone in a section in which the association is not careful about ensuring that those who are buried there are indeed Jewish and *shomrei Torah u'mitzvos* (observe Torah and *mitzvos*).

28. A *tzaddik* or an average person should not be buried next to a *chassid muflag* (extremely pious person). A *tzaddik* is defined as one who fulfills the Torah according to all of its laws, and a *chassid* is one who sanctifies himself even with that which is permissible.

29. The *chevrah kaddisha* is not acting in accordance with *halachah* when they bury a wealthy person who has given a great deal of money [for the plot] but is not an *adam kasher* (worthy person), next to a renowned *tzaddik*.

30. A man should not be buried next to just any woman, as this is a great disgrace.

31. Burial should not be done in a grave where there is concern about water leaking in.

32. It is advisable [if possible] to choose a cemetery where one can also bury at night.

כד. אין קוברים שונאים זה אצל זה (יו"ד שם, ו').

כה. אין לקבור בקבורת עכו"ם (פתחי תשובה שס"ג, א').

כו. אין לקבור רשע אלא אצל רשע כמותו (עי' יו"ד שם, ה').

כז. יש ליזהר מלקבור בחלקה שאין החברה מבררים די הצורך שהנקברים שם הם באמת יהודים ושומרי תורה ומצות (הר' אלחנן זאהן, מייסד ומנהל אירגון חברה קדישא).

כח. אין קוברין צדיק ובינוני אצל חסיד מופלג (יו"ד שם). צדיק היינו שמקיים את התורה כדינה וחסיד היינו שמקדש עצמו במותר לו (עי' ב"ח שם).

כט. שלא כדין עושין החברה קדישא שקוברין עשיר שנותן ממון הרבה אף שלא היה אדם כשר אצל צדיק מפורסם (חכמת אדם קנ"ח, ה').

ל. אין קוברים איש אצל סתם אשה, שזה בזיון גדול (אג"מ שם רמ"א).

לא. אין לקבור בקבר שיש לחוש שיכנסו בו מים (יו"ד שס"ג, א', אג"מ שם רל"ט).

לב. יש מייעצים [כשאפשר] לקנות קבר בבית הקברות שיכולים לקבור שם גם בלילה (הר' יוסף הילדסהיים מחברת "מצבות עדן").

May the words, "*Hakitzu v'raninu shochnei afar*" (Awake and shout with joy, those who rest in the earth) (*Yeshaya* 26:19), be fulfilled, as well as, "*Bila hamaves lanetzach*" (He will eliminate death) (*ibid*. 25:8), *amein*.

ויתקיים מה שכתוב "הקיצו ורננו שכני עפר" (ישעיה כ"ו, י"ט), "ובלע המות לנצח" (שם כ"ה, ח'), אמן.

Produced for NASCK's Shabbos Vayechi Program, 14 Teves 5786 / Jan 3, 2026.

© All rights reserved